

[Kurt Hansen]

Jeg beklager meget, at jeg var optaget andetsteds, dengang jeg skulle komme med de principielle bemærkninger til lovforslaget, men jeg skal gøre det ganske kort nu.

VS vil helt klart støtte dette forslag. Vi mener, det er helt naturligt, at man skaber en ligestilling mellem civile og militære værnepligtige. Vi mener samtidig, at man bør sætte lønnen for de værnepligtige op, sådan som de værnepligtige har gjort opmærksom på over for folketingets forsvarsudvalg. Men minimum må naturligvis være den form for ligestilling, som SF har foreslået her.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Lovforslagets overgang til anden behandling vedtoges uden afstemning.

Formanden:

Jeg foreslår, at lovforslaget henvises til forsvarsudvalget. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

15) Første behandling af:

Forslag til lov om frihed i æteren for radiospredningsstationer på det åbne hav eller i lufrummet derover. (Frihed for piratsendere) [af Kjærulff-Schmidt (FP) m. fl.]

(Lovforslag nr. L 68. Fremsat 31/10 78).

Sammen med denne sag foretoges den næste sag på dagsordenen, nemlig:

16) Første behandling af:

Forslag til folketingsbeslutning om oprettelse af Danmarks Frie Radio [af Kjærulff-Schmidt (FP) m. fl.]

(Beslutningsforslag nr. B 34. Fremsat 31/10 78).

Forslagene sattes til forhandling.

Forhandling

Ministeren for offentlige arbejder (Ivar Hansen):

Jeg vil gerne fremsætte et par kommentarer til fremskridtspartiets lovforslag, der går ud på at annullere den lovændring, der blev vedtaget af folketinget i 1962 under betegnelsen piratsenderloven. Denne lov blev i sin tid udarbejdet efter et meget grundigt forarbejde. Jeg må minde om, at forbuddet mod de såkaldte piratsendere skal ses som et helt nødvendigt led i grundlaget for et retssamfund. Uden et sådant forbud ville man ikke kunne sikre ordnede forhold på radioområdet.

Oprettelsen af radiospredningsstationer i internationalt farvand vil kunne give anledning til skadelige forstyrrelser af såvel danske som udenlandske radiostationer. Det har erfaringer med tidligere piratsendere vist, og det hænger sammen med, at radiospektret, hvis kapacitet er begrænset, er stærkt udnyttet til en lang række formål, som er reguleret ved meget detaljerede internationale aftaler, som også Danmark er med i.

Selv om det principielt måtte ønskes af mange, at man kunne have æterfrihed, på samme måde som man har pressefrihed, ville det være en teknisk umulighed, hvis man skal sikre forstyrrelsesfri modtagning og undgå anarki i æteren. Såvel FN-organisationen ITU som Europarådet har enstemmigt vedtaget internationale bestemmelser, der klart forbyder piratsendere. Regeringen støtter fuldt ud de internationale bestræbelser for at bekæmpe piratsendere og ønsker at leve op til sine forpligtelser til fortsat at sikre ordnede forhold på radioområdet.

Jeg vil gerne for en ordens skyld understrege, at det internationalt vedtagne forbud mod piratsendere intet har at gøre med, hvorvidt radiofonien og fjernsynet drives som statsmonopol og er reklamefri. I lande, som har andre radioordninger, hvor man f. eks. har konkurrerende radiofonier, hvor reklamer er tilladt, har man i mindst lige så høj grad behov for den beskyttelse, som piratsenderforbuddet giver.

Ud fra denne argumentation skal jeg på regeringens vegne afvise det af fremskridtspartiet fremsatte lovforslag.

Ministeren for kulturelle anliggender (Niels Matthiasen):

[Ministeren for kulturelle anliggender]

Jeg er i den heldige situation, at jeg helt kan støtte ministeren for offentlige arbejder i det, han har sagt. Jeg vil kun understrege, at det er helt urealistisk at tro, at frihed i æteren ikke også kræver en trafikregulering. Det er noget meget nødvendigt og meget væsentligt i den udvikling, vi er inde i i øjeblikket, og det mener jeg bør understreges også ved denne behandling.

Nørgaard Sørensen (S):

For kort tid siden havde vi jo her i tinget lejlighed til at drøfte radiolovgivningen, da vi behandlede et forslag fra SF. Det forslag var på flere punkter ganske fornuftigt, hvad man ikke rigtig kan påstå at de foreliggende forslag fra fremskridtspartiets side er.

Hvad angår det første, nemlig lovforslag nr. L 68, så går det jo simpelt hen ud på at legalisere piratsendere. Jeg er enig i de bemærkninger, ministeren fremsatte, og jeg vil blot tilføje, at socialdemokratiet naturligvis vil støtte de internationale bestræbelser for at bekæmpe piratsendere og derved undgå det anarki på radioområdet, som fremskridtspartiet åbenbart ønsker.

Vi afviser altså lovforslag nr. L 68, selv om jeg må indrømme, at fremskridtspartiet i bemærkningerne til lovforslaget gør sig de allerhæderligste og alvorligste anstrengelser for at overbevise os, men det er nu lidt svært at overbevise os med sentenser som følgende – jeg citerer fra bemærkningerne til lovforslaget:

»Statsradiomonopolet har ført til kvalitetsforringelse og opinionsforvridning.«

Det er mildt sagt nogle letkøbte påstande, især når fremskridtspartiets forslag åbenbart har til hensigt at højne kvaliteten på den ganske specielle måde at tillade piratsendere, der vel fortrinsvis sender reklamer for både det ene og det andet. Vi afviser altså dette forslag.

Jeg skal heller ikke indlede nogen lang debat om beslutningsforslag nr. B 34, blot sige, at vi i socialdemokratiet er modstandere af, at Danmarks Radios eneret til landsdækkende programvirksomhed brydes, ligesom vi er modstandere af reklamefinansieret TV og radio. Jeg går ud fra, at denne modstand ikke medfører nogen stor forundring i fremskridtspartiet. Synspunkterne fra vores side

er velkendte, ligesom fremskridtspartiets synspunkter på dette område er velkendte.

Jeg skal derfor blot afvise forslaget, ligesom jeg skal henvise til de bemærkninger, som begge ministrene har gjort angående de meget store tekniske problemer, der er ved overhovedet at gennemføre disse forslag.

Svend Andersen (Rosk.a.) (FP):

Denne sag er en særdeles alvorlig sag for Danmarks folkestyre. Der er vel ikke nogen i denne sal, der kunne forestille sig en ordning gennemført, der gik ud på, at der skulle være monopol med hensyn til at udgive aviser, monopol med hensyn til at udgive ugeblade, monopol med hensyn til, hvem der skulle have lov til at opsætte løbesedler etc. Der er vel ikke nogen, der mener, at der på de områder skulle være et monopol og dermed en fuldstændig ensretning af de ytringsmuligheder, der nu måtte være.

Men hvad angår det allervigtigste medium, nemlig ætermediet, radio og TV, mener man altså, at der skal der være et monopol. Det skal man styre. Det skal staten, det skal politikerne blande sig i, ligesom politikerne gør det i en række lande, hvis styreformer vi ellers normalt ikke ønsker at sammenligne os med.

Jeg mener, det er totalt i strid med, hvad der må anses for rimeligt og værdigt i et folkestyre. Den nuværende ordning, hvor man har et monopol på radio og TV her i Danmark, er uværdig, og den er krænkende for en sund meningsdannelse i vort folkestyre. Derfor må man simpelt hen gøre, hvad man kan for at få brudt dette monopol.

Vi har forsøgt det nogle gange, senest i 1975, og vi var lige ved at få et flertal. Dengang manglede vi det såkaldte liberale parti venstre, som med sine 42 mandater ikke ønskede at støtte 4 andre partiers ønske om at få brudt Danmarks Radios monopol. Dette forhindrer dog ikke venstre i ved festlige lejligheder at gå og sige, at venstre ønsker at bryde Danmarks Radios monopol; men da det kom til stykket i 1975, da kunne man ikke finde venstre. Partiet venstre ville simpelt hen ikke være med til at støtte CDs, kristeligt folkepartis, fremskridtspartiets og det konservative folkepartis forslag herom, og det vil vi selvfølgelig også opleve i dag. Nu er venstre oven i købet blevet puttet ind un-

[Svend Andersen (Rosk.a.)]

der socialdemokratiets beskyttende vinger og blevet en del heraf, og dér vil det selvfølgelig være endnu mere umuligt at få venstre til at være med til at indtage en liberal holdning over for ytringsfriheden i æteren.

Det første af de to konkrete forslag går ud på, at der skal åbnes mulighed for, at der kan oprettes piratsendere. Hvad er så argumenterne imod det? Der var i sin tid to, hvoraf det ene praktisk taget ingen betydning har mere. Det andet argument er: man må sandelig kontrollere en sådan piratsender. Tænk, hvis den nu kunne finde på at sige et eller andet, som man ikke synes om! Man vil kontrollere ytringsfriheden. Det er meget farligt, synes jeg. Det er reelt det eneste argument, der er tilbage imod oprettelsen af en piratsender, at man ønsker at udøve en form for kontrol, en form for censur over for, hvad der eventuelt kan komme ud af en sådan piratsender. Det er simpelt hen en urimelig og helt uanstændig holdning, man har til det. Jeg skal derfor kun sige, at man bør anbefale dette forslag så meget, som det overhovedet kan anbefales.

Det forslag til folketingsbeslutning, vi har fremsat, nemlig nr. B 34, er ikke udtryk for fremskridtspartiets principielle holdning, idet vi ønsker, at der skal være total frihed, selvfølgelig, også for æterspredning. Men vi er jo klar over, at der her i dette folketing er et udtrykt ønske om at kontrollere og lave restriktioner og putte alting ind i regler og love osv., og derfor har vi lavet et forslag, der i hvert fald bryder Danmarks Radios monopol og lægger det i hænderne på nogle, som vi må have en vis forventning om at i hvert fald en del partier her i folketinget har en vis tillid til, nemlig en række dagblade og dagbladsorganisationer. Det er organisationer og firmaer, som er vant til at sprede nyheder og vant til at formidle nyheder. Derfor siger vi: lad os overlade til dem at gøre det. Så kan vi måske få brudt det ulykkelige monopol. Selv om det stadig væk vil være en restriktiv lovgivning, vi har på området, vil der i hvert fald være taget et pænt skridt i den rigtige retning. Det er det, vi ønsker med dette forslag.

Nu har vi altså hørt socialdemokratiets ordfører, vi har hørt en minister fra partiet venstre, og vi har hørt en minister fra socialdemokratiet. Ingen af disse har selvfølgelig været tilhængere af forslaget, og det kunne vi

nok heller ikke forvente. End ikke dette milde forslag vil man acceptere.

Vi må beklageligvis konstatere, at ytringsfriheden har meget dårlige vilkår i et samfund, der i den grad er behersket af partier, som lider af en umanerlig trang til at regulere, kontrollere, styre og alle mulige andre ikke-liberale ting.

Johan Philipson (V):

Jeg kunne egentlig godt tænke mig at begynde med en bøn eller en anmodning til kulturministeren, om kulturministeren dog ikke kunne foranledige, at hr. Svend Andersen (Rosk. a.) fik bare en vis beskednen viden om, at der er noget, der hedder frekvenser, og at der er noget, der hedder internationale aftaler, således at radiospredning kan foregå, uden at man generer hinanden. For de smukke ord »frihed i æteren« betyder i realiteten kaos i æteren. Jeg tager det første forslag først. Der er mig bekendt ingen frekvenser ledige til at godkende en piratsender i Øresund.

Det er da rigtigt, at der er enkelte medlemmer i venstres gruppe, der ikke er helt fremmede over for tanken om under en eller anden meget kontrolleret form at få reklame ind. Men der er ganske bestemt ingen medlemmer af venstres gruppe, der ønsker reklamer sendt fra en piratradio på et skib, der skulper i Øresund. Det vil i øvrigt føre til, at de reklamesendere højstemt ville falbyde diverse produkter, selvfølgelig tilsat noget dejlig musik, men det vil i øvrigt næppe være danske foretagender, der vil få mest gavn af det forslag.

Det første forslag, lovforslag nr. L 68, er altså uladssiggørligt, og venstre er imod det.

Derpå skal jeg vende mig til det andet forslag. Her opererer man med de smukke ord Danmarks Frie Radio; man skulle tro, det var en sælger af sæbeprodukter, der havde formuleret overskriften. Der er i bemærkningerne til forslaget nogle sætninger, som vi er enige i. Der står først:

»Efter forslagsstillernes mening er det utrolig vigtigt, at Danmarks Radios monopol på radio- og TV-formidling brydes.«

Og så kommer den næste sætning:

»Det er imidlertid ikke ligegyldigt, hvordan bruddet sker.«

[Johan Philipsen]

Venstre må altså afvise forslaget. Det er uigennemførligt, således som det er fremlagt. Der er ingen frekvenser til rådighed på radiosiden. Dagbladene ville formodentlig betakke sig for at få en af dem selv betalt konkurrence, som de vil kunne mærke på deres egne reklamebudgetter. Det er i øvrigt helt uladssiggørligt, at driften kan klares ved frivillige bidrag og frivillig arbejdskraft.

Den taletid, som folketinget – i øvrigt meget fornuftigt – har tilmålt os, forbyder mig at nævne en lang række tal fra regnskaber for tyske radiofonier, men de ville i hvert fald afsløre, i hvor ringe grad reklameindtægter kan dække de efterhånden enorme udgifter, som er forbundet med radio- og fjernsynsvirksomhed, hvor den såkaldte lønkvota jo befinder sig omkring 85 pct.

Hvis den danske befolkning i øvrigt ville ofre den meget betydelige stigning i fjernsynslicensen, som er nødvendig, så er det selvfølgelig muligt at dele Danmarks Radio i to dele, danne to selskaber, der er uafhængige af hinanden, og som kunne virke ansporende på hinanden. Men det er altså en beslutning, som efter min opfattelse i hvert fald ikke egner sig til diskussion i den nuværende situation.

Jeg skal kun føje til, at jeg ville være uhyre betænkelig ved at lave et selskab, der kun har dagspressen bag sig. Det skulle i hvert fald som mindstemål have befolkningen under en eller anden form bag sig.

Til hr. Svend Andersen (Rosk. a.) vil jeg gerne sige: venstre er stadig tilhænger af, at monolet engang skal brydes, men vi er ikke tilhængere af, at monolet brydes under vilkår, hvor vi ved det ikke kan lade sig gøre, og hvor det fører til helt forkerte ting. Skal vi have brudt det engang, så skal det gøres under vilkår, hvor vi er nogenlunde sikre på at det resultat, der kommer ud deraf, er bedre end det nuværende.

Men vi skal såmænd nok få besværligheder nok allerede i de kommende år med at holde radiolicensen nede på et nogenlunde fornuftigt niveau. Man bør huske, at de danske radiolicenser og fjernsynsafgifter mig bekendt i øjeblikket er Europas højeste og væsentligt højere end i andre lande.

Formanden:

Jeg skal gøre opmærksom på, at da der er to forslag til behandling, har ordførerne 10 minutter og ordføreren for forslagsstillerne 20 minutter – uden pligt til at bruge den fulde taletid, men man har den.

Grethe Fenger Møller (KF):

De to forslag fra fremskridtspartiet har begge til hensigt at bryde Danmarks Radios monopol, hver på sin måde, og det kan jo kun være et godt initiativ og et positivt sigte ud fra et konservativt synspunkt.

Lovforslag nr. L 68 går ud på, at § 2 i radiokommunikationsloven skal ophæves. Baggrunden for, at denne bestemmelse blev indført i 1962, var jo den dengang verserende sag omkring Radio Mercur. Det konservative folkeparti stemte imod indførelsen af denne bestemmelse i sin tid, og jeg kan sige, at vi har ikke skiftet mening siden da. Vi har siden 1962 kæmpet for, at denne bestemmelse skulle udgå, og derfor er vi naturligvis positivt indstillet over for det forslag, der her er kommet fra fremskridtspartiets side, fordi det fuldt ud deler de synspunkter, vi har i denne sag.

Jeg mener også, man kan sige, at de problemer, som man søger at løse i lovforslag nr. L 68, sådan set er blevet endnu mere aktuelle, siden man gennemførte bestemmelsen i 1962, fordi den tekniske udvikling har bevirket, at der er mulighed for, at man kan få sager på området, der ikke bare svarer til Radio Mercur-sagen, men som drejer sig om satellitter og andre ting, som vi ikke har teknisk mulighed for at overskue i dag. Derfor er det et meget væsentligt problem, dette forslag tilsigter at løse.

I bemærkningerne til forslag nr. B 34 siges det, at baggrunden for dette forslag også er at bryde Danmarks Radios monopol, og at det er afgørende, hvordan man bryder monolet. Vi synes, det er vigtigt, at man giver adgang til at få endnu en TV-sender og en radiosender, og at det bliver vore dagblade, ugeblade og tidsskrifter, der deltager i administrationen af disse. Vi har jo i Danmark en tradition for at have en saglig og en dygtig presse, og vi har fuldt ud tillid til, at denne presse også kan være med til at give den saglige oplysning og honorere de kvalitetskrav, som befolkningen med rimelighed kan kræve opfyldt. Så kan vi nærmere diskutere i udval-

[Grethe Fenger Møller]

get, om denne personkreds nu er tilstrækkelig, eller om man kan se på andre ting.

Med hensyn til spørgsmålet om finansieringen af Danmarks Frie Radio står der i bemærkningerne og i forslaget, at man både skal kunne modtage frivillige licensbidrag, benytte frivillig arbejdskraft og sælge reklametid. Jeg vil nok tro – og det er forslagsstillerne måske også enige i – at man i praksis, hvis forslaget bliver gennemført, ikke så meget vil komme til at anvende de to første områder – at finansiere en radio ved hjælp af frivillig arbejdskraft går nok ikke – men at det snarere vil være salg af reklametid, som vil være grundlaget for finansiering af denne radio. Det synes vi fra konservativ side er udmærket. Vi har tidligere givet udtryk for det samme i forslag fra vores side, og vi mener, at erfaringer fra en lang række lande, bl. a. England, viser, at det godt kan lade sig gøre at have reklamefinansieret radio og TV, der fungerer på en sådan måde, at man både opfylder kvalitetskravet og også kan sende reklamer, idet man kan sende dem i begyndelsen og i slutningen af udsendelserne og ikke ødelægge selve udsendelserne ved at bryde ind.

Det konservative folkeparti har hele tiden været meget stærkt utilfreds med, at Danmarks Radio har et monopol. Vi mener, at et monopol nu engang ikke kan give den alsidighed og dermed heller ikke den kvalitet, som befolkningen med rimelighed har krav på. Det, at man har et monopol, medfører helt naturligt, at man bevidst eller ubevidst kommer til at slække på kvalitetskravet, fordi man ikke har den fornødne konkurrence. Hvis man skal have kvaliteten, er man også nødt til at have den fornødne konkurrence. Det viser erfaringerne fra udlandet, og det viser sådan set også erfaringerne fra hjemlandet, hvor vi føler at der ikke altid er den fornødne alsidighed og kvalitet i de udsendelser, vi får fra Danmarks Radio.

Vi tror, at et brud på Danmarks Radios monopol både vil betyde en styrkelse af kvaliteten og også vil give en langt større mulighed for alsidighed, men vi så jo, da regeringen fremsatte sit forslag til en radiolov i sidste folketingsamling, at den socialdemokratiske regering ikke var indstillet på et brud på Danmarks Radios monopol. Det har vi nu hørt igen. Fra venstres side siger man: ja men vi vil gerne have et brud på monopolet

engang, når man finder den rigtige løsning. Vi kunne egentlig godt lide at vide, hvornår »engang« skal være, om det bliver inden for dette århundrede, om det bliver nogen sinde, eller om det bare er noget, venstre sådan går rundt og siger for sjovs skyld uden at mene noget alvorligt med det.

Fra konservativ side vil vi overveje at fremsætte lovforslag om brud på Danmarks Radios monopol, hvor vi også vil inddrage de problemer, der ligger omkring satellitterne i øjeblikket, idet vi synes, det er et meget væsentligt spørgsmål, der bør løses i forbindelse med et brud på Danmarks Radios monopol.

Jeg kan sige, at vi vil være positivt indstillet under udvalgsbehandlingen af disse to forslag.

Melchior (CD):

Jeg føler mig nærmest totalt dækket ind ved den tale, hr. Johan Philipsen holdt her for lidt siden, som jeg kan tilslutte mig, både hvad indhold og formuleringer angår. Jeg skal derfor gøre det meget kort.

Jeg vil også harcelere over de titler, fremskridtspartiet på ny har valgt at give sine lovforslag. Vi synes, de må jage selv velmenende personer og partier væk – det har hr. Johan Philipsen også været inde på – men fremskridtspartiet er selvfølgelig ligeglad med, om de kan få nogle flere her i tinget til at støtte deres forslag. Det eneste, det går ud på, er jo at være pirater ude på det åbne stemmehav. Det må de så have lov til, men det fremmer nok ikke mulighederne for at få noget som helst igennem eller få et alvorligt arbejde omkring det, man forelægger.

Vi har også tidligere vist interesse for at få brudt Danmarks Radios monopol, skønt vi stiller os ret skeptiske over for, om der vil være faktiske finansieringsmuligheder for en privatfinansieret radio. Det er muligt, der vil det, det er muligt, der ikke vil det. Det må udviklingen vise, når vi engang kommer så langt at give det frit, som det bør være. Vi har ikke stærk tro på det. Hr. Johan Philipsen var inde på reklamemidlerne i andre lande. Her var tale om et stort land. Vi er et lille marked, og vi tror simpelt hen ikke, det vil kunne bære til ret mange timers udsendelser.

Vi er også ret meget i tvivl om, hvorvidt talentmassen herhjemme – på grund af vor

[Melchior]

størrelse; det er ikke udtryk for nogen særlig beskedenhed på det danske folks vegne – og kreativiteten vil være stor nok til at udsende ret mange ting, selyfølgelig ud over, hvad man kan importere udefra, men skal man have væsentlig bedre ting importeret end dem, vi får i forvejen, så skal der netop meget store pengemidler til, og dem tvivler vi på at man vil kunne skaffe til veje.

Det undrer os, at fremskridtspartiet vil forgrube sig på radiofondens midler og stille dem til rådighed, når nu monolet skal brydes. Monolets penge skal altså alligevel bruges til én bestemt anden radio og TV, altså én anden sender, ét andet senderselskab. Det forekommer mig i høj grad, at der her bare er tale om at oprette et dobbelt monopol, for den tredje, der vil lave et selskab, efter at vi har brudt monolet, vil jo ikke have radiofondens midler til rådighed mere. Vi synes, dette er en dårlig idé, som viser, at det hele ikke er tilstrækkelig gennemtænkt.

Den formålsparagraf, den indledning, som fremskridtspartiet har givet beslutningsforslag nr. B 34, giver mig anledning til at sige, at CD ikke har væsentlig kritik at rette imod nyhedsformidlingen i Danmarks Radio. (*Afbrydelse fra Svend Andersen (Rosk. a.)*). Jeg vidste, det ville give anledning til visse forbavsede udbrud hos visse medlemmer, som kun lytter overfladisk til, hvad der normalt siges. Vor kritik har netop ikke gået på nyhedsformidlingens område, men på helt andre ting, men når man kun ser overskrifter i aviser og ikke gør sig den ulejlighed at sætte sig ind i det materiale, der vitterligt foreligger, og som i øvrigt forslagsstillernes parti har udmærket lejlighed til at kende – mange af dem deltager også alvorligt i behandlingen, blot ikke den ordfører, som partiet har haft her i dag – så kan det måske overraske, at jeg kan fremsætte den udtalelse, jeg her har fremsat.

Vi føler os slet ikke overbevist om, at bruddet på monolet vil medføre hverken forbedrede udsendelser eller større alsidighed. Vi tror ikke, der vil være garanti for nogen større alsidighed. Da det vil dreje sig om for sådanne såkaldt frie radiosendere at skaffe mange penge, tror vi, at niveauet må sættes relativt lavt. Det siger jeg igen ikke af mistillid til den danske befolknings kvalitetsans, men det viser sig altså, at boulevardblade og kulørte magasiner kommer i langt,

langt større oplag end virkelig kvalitetsbevidste og -betonede aviser og blade, og det kan vel ikke være anderledes, fordi aviser i meget stor udstrækning tjener som – hvad skal vi sige – en slags baggrundsmusik. Det er kun mindre dele af befolkningen, der har kræfter og tid og lyst til at gå i dybden med avislæsningen eller med nyhedslytningen til de luftbårne medier. Derfor må man for at vække bred opmærksomhed meget ofte gribe til det dramatiske, til det bombastiske, til det sensationelle, og også her har vi altså en frygt for, at noget sådant vil ske. Det gør ikke noget; det skal have lov til at være der. I den udstrækning der er senderfrekvenser o. lign. til det, bør det have lov til at være der. Man skal bare ikke lulle sig ind i den tro, at så vil kvalitetsbevidstheden og alsidigheden blive meget bedre, end den er i øjeblikket. Vi tror ikke, der kan gives nogen garanti for, at de frie medier vil være så ansvarsbevidste, og derfor tror vi ikke, det vil blive bedre, end det er i øjeblikket.

Vi kan ikke særlig dybtgående medvirke til udvalgsarbejdet om disse to forslag, men ligesom det konservative folkeparti har annonceret det, vil også vi i begyndelsen af 1979 fremsætte et nyt forslag om radiospredning, ikke fordi vi tror, det vil blive vedtaget i indeværende folketingssamling, men som et bidrag til den diskussion, som kulturministeren lagde op til i forrige samling. Vi vil også gerne i lovforslags form fremsætte vore tanker, således at vi om nogle år – skal vi sige: når den nugældende lovs anden periode er ved at udløbe – kan få en generaldebat om disse ting med mulige forbedringer i sigte.

Margrete Auken (SF):

Som det blev nævnt før, har socialistisk folkeparti i øjeblikket et forslag til ny radiolov under behandling, og da den, meget kort sagt, går ud på omtrent det modsatte af det, der her ligger på bordet, behøver jeg ikke at gøre så forfærdelig meget ud af at sige, at vi ikke er videre positive over for det forslag, der er blevet fremsat.

Der er to ting, jeg dog godt lige kunne tænke mig at sige en lille smule om, fordi det har noget at gøre med holdninger – eller tre ting måske.

I bemærkningerne til forslaget til folketingsbeslutning om frihed i æteren er en af

[Margrete Auken]

begrundelserne, at det er svært at overholde eksisterende lov. Det bliver brugt som argument for, at så må man hellere afskaffe den. Det er en holdning, som fremskridtspartiet også har inden for skattelovgivningen f. eks. Vi vil her sige, at det naturligtvis er vores holdning, at så må man forbedre eksisterende lov, hvis den er vanskelig at overholde. Vi er glade for, at det også finder sted.

For det andet er der brugen af ordet frihed. Der er en sej tradition for de steder, hvor penge er en dominerende samfundsfaktor, at ordet frihed betyder frihed til at udfolde sig på pengenes betingelser. Det er gået så vidt, at ordet liberal i Danmark nu næsten ensidigt knyttes til liberal økonomi. I de liberale kredse, som jeg har kendt i min barndom, havde det noget med åndsfrihed og noget med menneskelig frihed at gøre og var meget ofte det modsatte af liberal økonomi. Den frihed, som vi i socialistisk folkeparti med vores radiolovsforslag gerne vil sikre, er netop ikke en frihed for dem, der i forvejen er stærke – de har deres frihed, de har den i meget vid udstrækning – det gælder om at skaffe plads for andre også, skaffe plads for de svage grupper, og det hvad enten disse svage grupper er i flertal eller er i mindretal. De skal have mulighed for at komme til orde, også selv om de ikke har stærke pengemidler i ryggen. Derfor er vi naturligvis modstandere af at få et frit – som det hedder – medium, hvor det udelukkende er pengene, der afgør, hvad der skal udsendes.

Endelig er der spørgsmålet om reklamer, som jeg da lykkeligvis kan konstatere at der stadig væk ikke er flertal i dette ting for at vi skal have. Jeg vil godt sige meget generelt om reklamer, at det nok er noget af det, vi skal begynde at interessere os meget, meget mere for, hvis vi på lang sigt skal forestille os, at vi skal have lagt et forbrug og en holdning til materielle ressourcer i dette land sådan til rette, at der er chancer også for andre end de rigeste, og at der er chancer i mere end en kort årrække. Da reklamefolk har ret i, at reklamer er virkningsfulde, ja, så siger det sig selv, at vi mener, at man overalt, hvor man kan komme af sted med det, skal være fri for reklamer. Vi kan ikke skride til forbud imod det. Der har været forslag i Sverige om, at man indførte dødsstraf for reklamer, det er lidt grelt, men jeg kunne nok ønske mig, at man alle de steder, hvor man kunne kom-

me fri af dem, kom det, og i hvert fald aldrig nogen sinde fik dem ind i vores radio og fjernsyn, så at de smadrede udsendelser døgnet igennem.

Gertrud Stjernholm Nielsen (DKP):

Efter alt at dømme ønsker fremskridtspartiet med de to forslag den totale æterbedøvelse af den danske befolkning. Beslutnings- og lovforslaget hænger naturligvis nøje sammen, og når ikrafttrædelsesdatoen for lovforslag nr. L 68 er sat til den 24. december i år, er det vel ment som en julegave fra fremskridtspartiet til den danske befolkning. Der er faktisk ingen grænse sat for antallet af radiostationer, der efter lovforslaget kan sættes i drift. Skulle lovforslaget blive vedtaget, kunne vi vågne op til en fantastisk 1. juledag.

Ifølge fremskridtspartiets opfattelse af yttingsfrihed vil den være bedst sikret gennem oprettelsen af det størst mulige antal piratsendere, for at bruge lovforslagets egen sprogbrug. Bag brugen af dette begreb ligger der velsagtens fra fremskridtspartiets side en freudsk fejlslutning, hvorefter pirateri er lig med frihed.

Hovedformålet for fremskridtspartiet er med begge forslag at lukke op for reklamen i æteren. Reklamens magt er underfuld, og en god portion begavelse på dette område har allerede sikret fremskridtspartiet og dets livsvarigt udnævnte kampagneleder indtog i denne sal. Den almindelige kritiske, sunde – og dermed journalistiske – sans har bevaret befolkningen fra at modtage alle budskaber fra fremskridtspartiet. I går havde hr. Glistrup ganske vist fri æter i vor statsdrevne radio, og han benyttede den lejlighed til at opfordre til, at en journalist blev fjernet fra Berlingske Tidende, som han ellers roser i annoncer ophængt på alle S-togsstationer. Det siger lidt om, hvordan hr. Glistrup opfatter yttingsfriheden.

Ikke blot derfor, men også fordi vi fra DKPs side vil være så venlige at betragte forslagene som årets sidste julespøg fra fremskridtspartiets side, vil kommunisterne sige nej til forslagene. Det sker faktisk i yttingsfrihedens interesse.

Jens Møller (KrF):

[Jens Møller]

Kommunisterne skal nu ikke være for sikre på, at det bliver den sidste i år, der kan godt risikere at komme nogle stykker endnu, kender jeg fremskridtspartiet ret.

Det forslag, der ligger her, har til hensigt at bryde Danmarks Radios monopol, og den hensigt er vi sådan set enige i i kristeligt folkeparti. Vi ønsker også, at der skal være en større alsidighed inden for Danmarks Radio i dens udsendelser osv. Så vi må sige, at hvad intentionerne angår, er vi enige. Men så er stort set også alt sagt.

Dette med lovliggørelse af piratsenderne ude omkring virker på mig ganske ejendommeligt. Hvorfor skal det nu være tilladt at have nogle sendere liggende ude på vandet eller eventuelt svævende oppe i luften? Hvis det alligevel blev tilladt, så kunne man lige så godt tillade dem at ligge på land. Det var dog mere praktisk at have dem herinde, i stedet for at de skulle ligge og gyngede derude på skibene eller futte omkring oppe i luftfartøjer.

Men enten det bliver på den ene eller den anden måde, hvordan vil man så begrænse antallet? Som der allerede er en, der har nævnt her, er der kun et bestemt antal frekvenser til rådighed, og hvis man overskrider det, så bliver det én pærevælling det hele, så er der ingen, der kan høre noget som helst, og det kan vel ikke være det, der er hensigten med det.

Spørgsmålet om reklameudsendelser er ikke noget, vi tager så forfærdelig tungt på i kristeligt folkeparti. Det kommer meget an på, under hvilke forhold og under hvilke betingelser. Hvis det skal være som f.eks. i Amerika, hvor reklamer bliver puttet ind midt i udsendelserne, så vil vi meget have os det frabedt. Men hvis det kan være som i Tyskland, hvor der er en bestemt tid om eftermiddagen, hvor man sender dem, så de, der ikke er interesserede, kan lukke, så kunne det eventuelt godt tænkes.

Man kan forstå ud fra dette, at vi naturligvis vil deltage i udvalgsarbejdet, men vi er noget skeptiske over for det, der står i forslaget – og måske især over for det, der ikke står. Vi synes, det tyder på, at man vil bryde monopollet så effektivt, at man ender i kaos.

I øvrigt kan jeg meddele, at kristeligt folkeparti ligesom et par andre partier arbejder med et forslag til ændring af lov om radiospredning. Det er et meget gennearbejdet

forslag, som vi har lagt en meget stor arbejdsindsats i, og som kommer med en helt ny løsning på problemerne. Jeg regner med, at det kan fremsættes først i det nye år.

Niels Helveg Petersen (RV):

Jeg skal på det radikale venstres vegne afvise begge forslag. Begge forslag bygger på reklamefinansiering, som vi anser for at være et tilbageskridt kulturpolitisk, og som vi ikke vil medvirke til at gennemføre.

Forslagsstillerne vil gerne bryde Danmarks Radios monopol ved oprettelse af en ny slags parallel monopolinstitution, kaldet Danmarks Fri Radio. Vi ønsker også at bryde monopollet, men vi ønsker at gøre det ved at foretage en opsplitning inden for Danmarks Radio i to mere selvstændige institutioner, Danmarks Radio 1 og Danmarks Radio 2. Jeg noterede med tilfredshed, at hr. Johan Philipsen var inde på samme tanke, som vi tidligere har fremsat i forslagsform her i salen.

Piratsendere har jo den sjove egenskab, at hvis man legaliserer dem, er det næppe pirater længere, men jeg må sige, som det er sagt fra anden side, at jeg synes, det er ganske betegnende, at fremskridtspartiet selv betegner sit forslag som pirateri.

Jeg vil takke hr. Melchior, fordi han her tager afstand fra en kritik af Danmarks Radio for at være ensidig. Nyhedsformidlingen skulle altså efter hr. Melchior ikke være det. Jeg synes, der her er et meget alvorligt problem for CD, for det almene indtryk, vi andre har fået af CD, er jo netop, at man på dette punkt har rejst sin stærkeste kritik imod mediet. Jeg synes, det er et alvorligt problem for et politisk parti, at det altså mener noget helt andet, end der bliver tillagt det, og jeg synes, centrum-demokraterne skulle gøre sig store anstrengelser for at udslette det, forstår jeg, helt uretfærdige indtryk, vi har fået af CDs holdning til radiospredningsproblemet.

Helga Soltau (DR):

Med hensyn til lovforslag nr. L 68 vil jeg gerne tilkendegive, at vi ikke kan gå ind for det. Der er mange ting, der taler derfor, bl.a. det begrænsede antal sendefrekvenser og kanaler.

[Helga Soltau]

At bryde Danmarks Radios monopol er retsforbundet også interesseret i. Det er noget meget afgørende i dag. Her kommer fremskridtspartiet ind med et forslag om Danmarks Frie Radio. Fremskridtspartiets grundidé er, at Danmarks Frie Radio skal administreres af dansk presse med dens langvarige tradition for nyheds- og kulturformidling uden statsindblanding og politikerpåvirkning. Med hensyn til statsindblanding og politikerpåvirkning er vi meget enige.

Retsforbundet fremkom sidste år, i november 1977, med et lovforslag om gennem en ændring af radioloven at ændre styringen af Danmarks Radio. Vi ønskede det partipolitiske radiatoråd ændret til at være et direkte forbrugerstyret radiatoråd. Hvad kan være mere naturligt, end at de, der bruger institutionen, de, der betaler den, også er med til at beslutte i dette radiatoråd, hvordan vores radiospredning skulle være? Vi ønsker direkte valg til dette radiatoråd og til de regionale radioprogramråd til erstatning af de nuværende ansvars- og loyalitetsforhold med hensyn til styrelsen i Danmarks Radio. Dermed vil man sikre alsidigheden, som man også er inde på i fremskridtspartiets forslag. Det må understreges, at klageinstanser og radionævn må styrkes og være uafhængige af de politiske partier.

Radiatorådsmedlemmernes loyalitet må så stærkt som muligt være rettet imod vælgerne, dvs. lyttere og seere, som jeg tidligere har nævnt, og ikke imod folketingsgruppen eller som i fremskridtspartiets forslag imod en bestemt gruppe, nemlig dagblade, distriktsblade og lokalblade. Mange af dem er mere eller mindre afhængige af politiske tilhørsforhold, og det kunne også tangere en form for ensidighed i en ny radiolov.

Derfor går vi imod forslaget og henviser til retsforbundets tidligere forslag, som vi håber vi kan fremsætte her i tinget igen.

Waldorff (VS):

Jeg er sikker på, at jeg har forslagsstillerne med mig, når jeg vælger at diskutere den ideologi, den samfundsopfattelse og den kulturopfattelse, som kommer til udtryk i forslagene. Det er jo kulturkamp, det drejer sig om fra fremskridtspartiets side med disse forslag. Det er kampen mod statsmonopolet, mod den påståede kvalitetsforringelse og opini-

onsforvridning, som det hedder i fremskridtsprog. Jeg håber, at formanden vil se med velvilje på, at jeg kommer med nogle lidt mere generelle betragtninger, selv om de ind imellem måske bliver lidt vidtløftige.

Fremskridtsideologien fremgår jo allerede af overskrifterne på forslagene. Om det er bevidst eller ej, kan man så sætte sig hen og spekulere over. Hvis det var sådan, at det var hr. Glistrup, der havde fremsat forslagene, ville det selvfølgelig være bevidst. Hr. Glistrup har et meget bevidst forhold til sproget, når han vil fremme »Danmarks frie skaberkraft, arbejdsglæde og livslykke« ved at piske papirnussere og børnehavepædagoger ud af statsinstitutionerne, hvor de sidder og udsuger arbejdsomme aktieselskabsskabere og drypper deres socialistiske gift i befolkningens øren via deres meningsmonopol i radio og TV! Men når det drejer sig om resten af fremskridtsgruppen, er man mindre sikker på, hvor bevidst det hele er.

Jeg vil gerne tage udgangspunkt i Politiken for søndag den 3. december 1978. Ifølge Politiken består gruppen dels af – og dér citerer jeg hr. 4. suppleant Knud Lind – »hjerntomme bodyguards, hvis hoveder ikke engang kan frembringe et ekko«, dels af – og her citerer jeg hr. Voigt og hr. Dohrmann – »socialistiske kødhoveder, som er hentet lige ind fra gaden«. Altså alt i alt ikke den mest lovende forsamling, kan man nok sige. Selv nok så meget hår på brystet, som hr. Voigt efterlyser, vil næppe erstatte lidt hjernevirksomhed, specielt ikke, hvis hårmåtterne er udlånte teaterrekvisitter.

Men til forslagene og i første omgang altså overskrifterne. »Oprettelse af Danmarks Frie Radio«, hedder det ene. Om det er bevidst eller ej, skal jeg ikke kunne sige, men det lyder temmelig meget som en direkte overførsel af navnet på den halvfascistiske CIA-styrede Radio Free Europe, som hældte antikommunistisk propaganda ud over Europa under den kolde krig. Jeg kan ikke anse det for en tilfældighed, når man kigger på indholdet i fremskridtspartiets forslag.

Det andet forslag om frihed i æteren såvel som for Thor, eller hvad det nu hedder, viser endnu en flig af fremskridtspartiets frihedsopfattelse, den frihedsopfattelse, som viser sig i kulturpolitiske spørgsmål at være i fuld overensstemmelse med fremskridtspartiets politisk-økonomiske frihedsopfattelse; det er

[Waldorff]

i hvert fald ikke konsekvens, der mangler i fremskridtspartiet.

Holdningen kan opsummeres i nogle punkter. For det første: frihed består grundlæggende i økonomisk frihed: hvad enten det drejer sig om ytringsfrihed snævert, eller det drejer sig mere bredt om frihed til at forme sin egen tilværelse for de mange, er friheden hos fremskridtspartiet defineret i økonomiske begreber. Muligheden for at ytre sig og påvirke, underholde igennem massemedier er noget, man betaler sig til, efter fremskridtspartiets opfattelse. Det er en kapitalistisk frihed, som bl.a. kendes fra USA.

Det er i overensstemmelse med fremskridtsideologiens klassebaggrund, at dette frihedsbegreb betyder et kapitalistisk meningsmonopol og dermed også en politisk og ideologisk undertrykkelse af arbejderklassen.

For det andet: fremskridtspartiets frihedsbegreb er gammelliberalistisk, eller jeg skulle måske sige gammelkonservativt for at undgå misforståelser omkring, hvorvidt liberalisme er godt eller skidt. Stik imod, hvad hr. Glistrup faktisk plejer at sige, er det fremskridtspartiet og ikke de såkaldte »gammelpartier«, som udtrykker den tidlige kapitalistiske ideologi. Det er en opfattelse, hvor statslig regulering eller statsinterventionisme opfattes som den absolutte modsætning til økonomisk frihed. Det er selvfølgelig forkert. Tværtimod er det sådan i et højtudviklet kapitalistisk samfund, at statens regulering af forholdet mellem klasserne både økonomisk, politisk og ideologisk er en garanti for opretholdelsen af netop kapitalens frihed til udbytning, selvfølgelig inden for visse grænser, men i virkeligheden er det grænser, som er nok så smidige og rimelige fra kapitalens side i forhold til den junglelov og i forhold til det abesamfund, som er fremskridtspartiets ideal.

For det tredje: den gammelkonservative frihedsopfattelse ser den statslige styring af radio og TV som en politisk styring, og det er rigtigt. Derimod anser fremskridtspartiet den økonomiske styring for ikke at være en politisk styring, og det er forkert. Det er selvfølgelig en vanvittig opfattelse at tro, at den økonomiske dominans, en økonomisk styring af den offentlige meningsdannelse, ikke skulle være en politisk styring.

Den økonomiske styring betyder en reaktionær mediepolitik, dels i den direkte politi-

ske styring af de private medier – altså hvilke nyheder kommer frem, hvilke udsendelser kommer frem? – dels i selve den karakter af vare, som et sådant kapitalistisk styret medium får. Her vil et privat medium følge de love om produktion og markedsføring, som fuldstændig følger de love, som i øvrigt kendes fra dette samfund. Det betyder, at man bl. a. satser på kvantitet, ikke på kvalitet. Det, der påberåbes i fremskridtspartiets forslag: en valgfrihed for lyttere og seere, en valgfrihed for forbrugere, er lige så lidt et reelt valg, som det er, når forbrugerne bliver stillet over for at skulle vælge frit imellem 25 ens vaskepulvermærker.

Fremskridtspartiet ønsker selvfølgelig heller ikke, at folk skal stilles over for et reelt valg. Et reelt valg ville være farligt for det eksisterende samfund. Et valg mellem på den ene side et dåseprodukt, som konsumeres i en eller anden strøm af kedsommelighed, og på den anden side et brugerstyret medium, som folk faktisk kunne bruge til at forandre deres tilværelse, ville være alt for reel en fare for at omstyrte det samfund, som fremskridtspartiet forsværer. Man må se i øjnene, at en folkets radio eller et folkets fjernsyn ikke ligefrem ville opræde som ambassadør for det racistske Sydafrika, sådan som fremskridtspartiet ønsker det.

Tredje næstformand (Ninn-Hansen):

Der var et par af de citerede udtryk og betegnelser, der var holdt i et sprog, som vi gerne vil være fritaget for under folketingets forhandlinger. Hvis der under den kommende forhandling anvendes lignende udtryk, vil der blive grebet ind straks, selv om man kan henvise til, at der er tale om citater.

(Kort bemærkning).

Melchior (CD):

Jeg har bedt om en kort bemærkning, inden ordføreren for forslagsstillerne får ordet, for lige at præcisere et par ting og forhindre afsporing.

Min tilslutning til hr. Johan Philipsens tale er af ordføreren for fremskridtspartiet blevet misforstået derhen, at der skulle være tvivl om, hvorvidt CD ønsker radiomonopolet brudt. Jeg synes, jeg sagde det klart, men jeg indrømmer, at da der i hr. Johan Philipsens

[Melchior]

tale lå et væsentligt forbehold heroverfor, kunne mine udtalelser altså misforstås. Jeg håber hermed at have rettet dette, men det er klart, at et sådant eventuelt brud skal ske på totalt legal vis og selvfølgelig afhængigt af de tekniske muligheder og internationale aftaler, og det er altså et spørgsmål om senderfrekvens o. lign. Det er klart, at det kun kan foregå på denne sobre og styrede manér, og hvis dette ikke er muligt, hjælper vor tilslutning til bruddet på monopollet ikke.

Desuden er jeg mig bevidst – og det fremgik jo bl. a. af hr. Niels Helveg Petersens tale her – at man har misforstået min udtalelse om CDs syn på nyhedsformidlingen i radio og TV, men det er, som jeg allerede antydede i min tale, fordi man ikke gør sig den ulejlighed at sætte sig ind i, hvad der er sagt. Det skal jeg ikke bebrejde nogen, så længe de bare ikke udtaler sig om det, men når de udtaler sig om det, skal de gøre sig den ulejlighed at sætte sig ind i, hvad det er, der er sagt, og hvis man gennemgår de klager, af hvilke mit partis formand i forskellig kapacitet har indsendt og plæderet for ret mange, viser det sig, at de netop ikke primært går på nyhedsformidlingen, men på mangel på alsidighed i det brede udsendelsesspekter. Vi er meget store modstandere af, at man i nyhedsudsendelser putter indslag, som ikke har noget med nyhedsformidling at gøre, og vi er modstandere af, at journalisten eller interviewereren stiller ledende spørgsmål, i hvilke han også indimellem kan putte sin egen mening i selve spørgsmålet. Det bør altså være den interviewede, der kommer til orde, og ikke interviewereren. Men bortset fra disse to mindre områder er det altså ikke nyhedsformidlingen, CDs kritik af radiovirksomheden har gået på.

Kjærulff-Schmidt (FP):

Det ville have været lykkeligt, hvis vi efter denne debat kunne have sagt, at nu var det konstateret, at der i folketinget er et flertal, der ønsker statsradiomonopolet brudt, et flertal, som ønsker konkurrence og initiativ på radio- og TV-området, et flertal, som mener, at radio og TV kan trives og kan fungere uden politikerstyring og uden kulturministeriel dirigerung.

Men debatten har jo vist, at der er lang, lang vej igen, før vi kommer så langt. Debat-

ten har vist, at med den sammensætning, folketinget har, findes der ikke en politisk vilje til at bryde monopollet.

Når det er sagt, vil jeg selvfølgelig også takke de ordførere – især fremskridtspartiets ordfører, den konservative ordfører og til dels kristeligt folkepartis ordfører – som viste en vilje til at få brudt monopollet.

Ministeren for offentlige arbejder indledte med at sige, at forbuddet mod private sendere er et helt nødvendigt led i sikringen af et retssamfund. Det blev sagt i relation til omtalen af lovforslag nr. L 68, og det viste jo meget godt, hvor langt venstre er kommet ad sin vej mod socialisme: forbud mod private sendere er et helt nødvendigt led i sikringen af et retssamfund.

Ministeren anførte også, at det skulle være teknisk umuligt at tillade andre sendere end Danmarks Radios sendere, så der var selvfølgelig ikke megen opmuntring at hente hos ministeren for dem, der har opfattet venstre som tilhænger af et brud på radiomonopolet. Der var heller ikke megen opmuntring at hente hos ministerens partifælle, der senere havde ordet.

Jeg vil godt spørge ministeren, som jo også har været med til at udarbejde venstres program, som vi fik at se omtrent samtidig med venstres indtræden i regeringen: har venstre helt og definitivt opgivet tanken om et brud med radio- og TV-monopolet? Har man opgivet det helt, synes jeg, man skulle give ren besked om det både til folketinget og til sine vælgere.

Kulturministerens tale – i det omfang jeg fik fat i, hvad det var, ministeren mente – gik nærmest ud på, at ministeren kunne tilslutte sig, hvad hans ministerkollega havde sagt, men jeg fik ikke rigtig nogen vurdering af ministerens holdning til beslutningsforslag nr. B 34; ministeren gik overhovedet ikke ind i en omtale af forslaget. Har ministeren kun et skuldertræk tilovers for dagspressen? Mener ministeren, at dagspressen er totalt uegnet til nyhedsformidling, kulturel formidling, oplysende formidling, underholdningsformidling? Duer denne formidling kun, hvis den styres fra kulturministeriet og styres af politikere?

Venstres ordførers, hr. Johan Philipsens, tale synes jeg var en sørgesang over venstres tidligere så liberale indstilling og tidligere holdning til bruddet på radiomonopolet. Det

[Kjærulff-Schmidt]

var en sørgesang: der er ingen frekvenser ledige, det kan ikke lade sig gøre, hverken økonomisk, teknisk eller på nogen som helst anden måde, og det er umuligt at skaffe frivillige licensbidrag. Nej, det er ikke umuligt. Der findes i dag radiostationer i USA, der finansieres ved frivillige licensbidrag, og det er da ganske naturligt. På samme måde som man abonnerer på sin avis eller abonnerer på ugeblade, man holder af at læse, bidrager man frivilligt med en licens til den radiostation, der bringer den oplysning, den information, den underholdning, man har brug for, og som man ønsker at lytte til.

Hr. Johan Philipsen sagde også, at hvis venstre overhovedet skulle gå med til et brud på radiomonopolet, skulle der være tale om et brud, som havde befolkningen bag sig. Jeg synes, der i dette lå en enorm mistillid til den danske dagspresse, distriktspresse og ugepresse, en mistillid, som fremskridtspartiet ikke deler. Der er jo tale om en presse, som daglig læses af næsten hele befolkningen, som frivilligt købes, læses og diskuteres af hele befolkningen. Jeg tror ikke, at man kan finde så kompetente grupper til at sætte i spidsen for et brud på radiomonopolet end netop dagspressen, ugepressen, distriktspressen og fagpressen. Hvad er det, hr. Johan Philipsen vil mere? Hvordan vil hr. Johan Philipsen anwise et brud på radiomonopolet, som har befolkningen bag sig i højere grad, end dagspressen, distriktspressen, ugepressen og fagpressen har det?

Jeg vil takke fru Grethe Fenger Møller, som jeg synes holdt det mest saglige indlæg om realiteterne i forslagene. Det er da fuldstændig rigtigt, som fru Grethe Fenger Møller var inde på, at man kan diskutere personkredsens sammensætning ved styrelsen af Danmarks Frie Radio, og det vil vi meget gerne være med til at diskutere. Vi vil i det hele taget meget gerne drøfte enkeltheder og ændringsforslag, som måske på nogle punkter kunne gøre forslaget endnu bedre, end det er i forvejen.

Mest deprimerende var nok hr. Melchior's tale, hr. Melchior, som jo indledte sin tale med at sige, at han kunne ytre sig helt kort, fordi han kunne nøjes med at henvise til, hvad hr. Johan Philipsen havde sagt, og hvis tale alligevel blev om muligt endnu længere end den korte bemærkning, som hr. Melchior senere fik lejlighed til at komme med, hvor

han skulle bortforklare, hvad der var sagt i ordførertalen. Det var den mest deprimerende tale, fordi hr. Melchior allerede fra starten startede med at kritisere sprogbrugen i det ene af forslagene. Nu ved vi alle, at CD måske ikke ligefrem er kendt som det mest stuerene parti her i folketinget, men o.k., alligevel har man da lov til, når det drejer sig om ordvalg, at komme med en kritik mod andre partier, og det, man kritiserede, var valget og brugen af ordet piratsender.

Der må jeg henvise til, at samtlige ordførere i 1962, da folkettinget sidst drøftede spørgsmålet om ændringer i radiospredningsloven, hvor man gennemførte forbudet imod etablering af sendere på det åbne hav eller i lufrummet derover, benyttede sig af udtrykket piratsender. Det er et gængs udtryk tilbage fra begyndelsen af 1960'erne, hr. Melchior, og det er naturligt, at fremskridtspartiet er gået tilbage og har set, hvilken teknisk betegnelse folketingspartierne og regeringen benyttede sig af tilbage i 1960'erne, da man sidst havde en drøftelse af dette spørgsmål.

Men i øvrigt var hr. Melchior jo næsten mere enig med hr. Johan Philipsen, end hr. Johan Philipsen selv er det. Jeg opfatter faktisk hr. Melchior's tale som et bagholdsangreb på hr. Erhard Jakobsen og på Aktive Lyttere og Seere, for der var intet ordførerindlæg, der var mere kritisk og mere negativt over for ønsket om et brud på radio- og TV-monopolet end CDs indlæg, og det kan vi kun konstatere. Trods forsøget på en bortforklaring synes jeg ikke, at hr. Melchior's korte bemærkning udslettede sporene, således som den radikale ordfører havde opfordret til at man skulle. Det var dybt deprimerende at høre og vil være det bagefter, hvor vi kan læse det, hr. Melchior sagde; det var bestemt ikke opmuntrende.

Til fru Margrete Auken og fru Gertrud Stjernholm Nielsen vil jeg blot sige, at det, der vil være tale om, hvis en radio som Danmarks Frie Radio blev gennemført, ikke ville være en indskrænkning af åndsfriheden, men tværtimod ville være et valg, et valg for lytterne, et valg for befolkningen. Det ville give en øget åndsfrihed, at man kan vælge imellem mange synspunkter, mange tanker, og navnlig således, at udsendelserne er fri for den politikerstyring, som i dag ligger som en tung dyne hen over næsten alt, hvad der hedder radio- og TV-kommunikation.

[Kjærulff-Schmidt]

Jeg var glad for, at hr. Jens Møller fra kristeligt folkeparti var enig i princippet om, at radiomonopolet må brydes. Hr. Jens Møller havde nogle betænkeligheder med hensyn til reklameudsendelsernes placering, men det er jo sådan, at det i en lang række lande er lykkedes at få placeret reklamerne sådan, at de ikke er til nogen væsentlig gene, og vi vil da meget gerne forhandle om, hvordan dette bedst kan lægges til rette.

Også hr. Niels Helveg Petersen vendte sig imod reklamefinansieringen. Jeg gør igen opmærksom på, at vi jo i forslaget om oprettelse af Danmarks Frie Radio anviser flere forskellige metoder til finansiering af den frie radio. Jeg har allerede været inde på de frivillige licensbidrag, som vil være en væsentlig indtægtskilde for en fri radio. Der nævnes også den frivillige arbejdskraft. Deri ligger naturligvis, at når et stort antal dagblade, tidsskrifter, ugeblade og fagblade råder over kompetente og dygtige medarbejdere på masser af områder, vil det da være helt naturligt, at journalister og andre, der er beskæftiget ved denne presse, også som et led i deres arbejde – hvis man ellers kan blive enig med de pågældende om det – deltager i tilrettelæggelsen af udsendelserne, og man kan opnå en langt mere fleksibel ordning igennem dette samarbejde med pressen end den, Danmarks Radio har. Man kan trække på hundredvis af dygtige medarbejdere, uden at man nødvendigvis som i Gyngemosen og på Rosenørns Allé behøver at fuldtidsansætte dem året rundt. Man kan virkelig trække på eksperter og dygtige folk på mange områder.

Så vil jeg sige til hr. Niels Helveg Petersen og til fru Helga Soltau, at jeg synes, det er prisværdigt, at partier som det radikale venstre og retsforbundet så standhaftigt bliver ved med år efter år at arbejde med deres egne løsningsmodeller til, hvordan man i de mindre folketingsgrupper, der er tale om, kunne tænke sig at indrette Danmarks Radio, og hvordan man, som hr. Niels Helveg Petersen sagde det, kunne opsplitte radiomonopolet. Det er prisværdigt, at man sidder og arbejder med disse tanker, men på et eller andet tidspunkt må man jo gøre op, om man når nogen vegne overhovedet ved, at der sidder 6 mand i det ene partiværelse, 6 mand i det andet partiværelse, 7 mand i det tredje partiværelse – og hr. Johan Philipsen vil sikkert blive ved, lige til man sidder nede om-

kring spærregrænsen – og diskuterer i venstres gruppe, hvad man nu kan finde på der kan have hele befolkningen bag sig. Men på et eller andet tidspunkt må man altså gøre op, om ikke man skulle samle kræfterne de partier imellem, som ønsker et brud på radiomonopolet. Vi har lagt vores forslag frem, og vi har sagt lige fra starten, at det overhovedet ikke er noget ultimatum. Det er to metoder til, hvordan man kan få brudt monoopolet, men vi diskuterer meget gerne andre metoder. Det vigtigste er, at vi i fællesskab kan være en række partier, der viser befolkningen, at der findes andre løsninger end den nuværende.

Hr. Waldorff var vældig interessant at lytte til som ideologisk entertainer, men der var et par ting, jeg specielt hæftede mig ved i hr. Waldorffs udtalelser. Den ene var det, jeg nærmest opfattede som en beskyldning imod dansk dagspresse for at være halvfascistisk, det var vist ordet. Jeg synes nok, det er en påstand, som kræver en noget nærmere begrundelse. Jeg er i hvert tilfælde ganske uenig med hr. Waldorff, hvis det skulle forstås på den måde.

Hr. Waldorff var også inde på, at forslaget skulle betyde, at der ikke blev noget reelt valg, fordi det kun blev kapitalens valg af udsendelser. Man forestiller sig, kapitalen sidder og styrer dagspressen, og kapitalen afgør, hvad der skal siges hvert eneste sekund af sendetiden døgnet rundt. Forholdet er imidlertid netop det, hr. Waldorff, at forslaget vil indebære et større valg end det, vi har i øjeblikket. Efter forslaget skal Danmarks Radio ikke fjernes. Danmarks Radio kan fortsætte og kan sende præcis, hvad den vil. Den kan sende præcis, som den gør i øjeblikket, ja, den kan endda sende marxistiske udsendelser døgnet rundt, hvis den vil det. Det forhindrer dette forslag ikke på nogen som helst måde. Men forslaget bevirker, at der bliver et alternativ, et valg, for lyttere og seere. Har hr. Waldorff noget imod det? Ønsker hr. Waldorff slet ikke, at der skal være noget valg? Ønsker hr. Waldorff kun, at alt skal styres fra ét centralt kontor i kulturministeriet eller i Danmarks Radio eller fra VS' partikontor, eller hvor det nu måtte være indflydelsen skulle ligge? Det synes jeg hr. Waldorff skulle fortælle os.

Som sagt anviser de forslag, vi har fremsat, kun nogle af de metoder, der kan benyt-

[Kjærulff-Schmidt]

tes til at bryde radiomonopolet. Forslaget om oprettelse af Danmarks Frie Radio har været til høring hos dagspressen, inden vi har fremsat det, og det er på en række punkter blevet ændret i overensstemmelse med de råd og synspunkter, vi har fået fra en række dagblade, og hvis udvalgsbehandlingen viser, at det kan forbedres på endnu flere punkter, er vi mere end med på det.

Forslaget om æterfrihed for radiospredningsstationer på det åbne hav eller i luftrommet derover indebærer ikke totalt anarki, sådan som nogen har påstået det. Det indebærer kun, at forbudet imod etablering af disse private radiostationer fjernes. Dermed er ikke sagt, at der nødvendigvis skal være frekvensmæssigt anarki i æteren. Det er da klart, at der hverken kan eller skal sendes på flere frekvenser end dem, der er til rådighed. Det er der ingen der ønsker, heller ikke fremskridtspartiet. Det, der derfor er afgørende, er at få fordelt frekvenserne, sådan at der også bliver plads for disse såkaldte piratsendere. Men det vil vi meget gerne drøfte, hvis det også på baggrund af dette forslag igennem lovforslag sikres, at man har teknisk styr på det, det er klart. Der er selvfølgelig tekniske spørgsmål, der skal stilles. En af begrundelserne i sin tid for at forbyde Radio Merkur var, at man fra den daværende regerings side sagde, at netop de frekvenser, Radio Merkur sendte på, skulle reserveres til uforudsigelige opgaver, som der ville kunne blive tale om at benytte dem til. Man kunne ikke dengang komme det nærmere under forhandlingerne her i folketinget, men der var altså disse uforudsigelige formål, der trængte sig på. Men det, vi kan gøre i dag, hvor vi ved, at der er planer om at etablere amtssendere og kommunale sendere overalt i landet, og hvor der er de tekniske muligheder for det, er at drøfte det virkelig alvorligt i udvalget, om det ikke var langt bedre, at vi fik plads til etablering af private sendere på en del af de frekvenser, der er til rådighed.

Jeg synes, det ville være en tiltalende tanke, og jeg synes, hr. Johan Philipsen og hr. Melchior og andre skulle gå hjem og overveje det i weekenden og i den kommende tid. Ville verden i virkeligheden gå under, hvis man vedtog fremskridtspartiets forslag? Ville den kulturelle og den radio- og TV-mæssige situation her i landet gå under, blive ødelagt, hvis dagspressen fik lov til at drive en kon-

kurrerende, en fri station, et alternativ til Danmarks Radio, eller ville vi alt i alt være nået et stykke længere hen i den retning, som de to herrer inderst inde vel nok stadig væk ønsker sig?

Jeg håber, forslagene vil blive behandlet sagligt og positivt i folketingsudvalget. Jeg tror ikke på, at de bliver vedtaget i denne omgang, men jeg håber, vi kan nå frem til, at en række partier i fællesskab viser, hvordan deres stilling er, sådan at vælgerne ved det næste folketingsvalg i det mindste er klar over, at der også på radio- og TV-området er et alternativ til socialdemokratiets politik.

Johan Philipsen (V):

Sørgesang eller ikke sørgesang, hr. Kjærulff-Schmidt – jeg følger min natur, og det, jeg ved, er, at jeg er nødt til at holde mig til kendsgerningerne. For ca. 45 timer siden fik jeg af de teknisk kyndige i Danmarks Radio og radiobranchens folk visse hovedpunkter om den tekniske udvikling fri-sket op. Det er rigtigt, når fru Grethe Fenger Møller siger, at den tekniske udvikling går hurtigt. Men altså for to døgn siden blev det sagt under en diskussion om sendere, der kan dække hele Danmark og ikke regionale områder, at der var tre frekvenser i Danmark til rådighed, et i øvrigt i forhold til vor befolkningsstørrelse relativt højt tal, og at mere ikke kunne lade sig gøre. Vi har frekvenser til rådighed til de såkaldte kortbølgesendere, men de kan ikke dække hele det danske område, og derfor er det ikke rigtigt, når fremskridtspartiet postulerer, at der er frekvenser til rådighed, hvis ellers udsendelserne skal være af den fornødne kvalitet og ikke forstyrre hinanden.

Så spørger fru Grethe Fenger Møller, hvornår venstre vil være med til at bryde monoopolet. Det vil vi, når I vil acceptere de kendsgerninger, der foreligger. De er groft taget således efter mit skøn: anlægsudgifter af en størrelsesorden på ca. 300 mill. kr. og nogle licens- og radioafgifter, der i hvert fald skal stige med minimum 50 pct. Det anser jeg for uladsiggørligt i øjeblikket, for det vil øjeblikkelig blive mødt med betydelige krav, fordi en lang række borgere ikke vil være i stand til at betale denne stigning.

Så kører man videre med den snak om reklameindtægter. Jeg skal tillade mig i det

[Johan Philipsen]

udvalg, som jeg formodentlig ikke bliver medlem af, men via en anden, at bede kulturministeren skaffe os en lang række oplysninger. Men mig bekendt er det i øjeblikket således, at Norddeutscher Rundfunk, der har licensindtægter og har betydelige reklameindtægter, har pådraget sig en så kæmpe stor gæld, at de i disse dage går på tiggergang til Bremen, Hamburg og Slesvig-Holsten, simpelt hen fordi bankerne ikke vil låne dem flere penge. Det er altså ikke rigtigt, når man siger, at reklameindtægter kan dække alt på dette område.

Så overraskede det mig lidt, at hr. Kjørulff-Schmidt meddeler, at de har snakket med nogen fra dagspressen, al den stund den lokale dagspresse var så voldsomt imod, da vi oprettede en regionalradio, fordi de troede, den ville slå dem ihjel. Det viste sig lykkeligtvis at være ubegrundet.

Vi har i venstre ingen mistillid til dagspressen. Vi har i øvrigt ingen mistillid til nogen, undtagen den er meget stærkt begrundet, men vi har en betydelig grad af evne og vilje til at vurdere de foreliggende kontante kendsgerninger, og de er, at vi diskuterer radio- og fjernsynsdækning i en befolkning, der har 5½ mill. indbyggere og ikke mere, hvoraf flyder en række vilkår, som man ikke kan komme uden om.

Så skal jeg kun i anledning af fru Margrete Aukens og hr. Waldorffs udtalelser sige, at det såmænd ikke er kapitalistiske synspunkter, der flyder ud i æteren fra stationerne i Europa, det er der vist ingen der vil påstå.

Melchior (CD):

Blot et par korte bemærkninger til hr. Kjørulff-Schmidt. Jeg har ikke på nogen måde antydning, at der skulle være noget ikke-stuerent eller usømmeligt i de overskrifter, som de to forslag har fået, og som jeg i øvrigt begge vender mig imod, ikke kun piratradioen. Det er ikke på grund af usømmeligheden, men simpelt hen fordi mit parti som de fleste ikke vil være med til frihed for piratsendere, det er simpelt hen noget, der støder os bort, ikke på grund af manglende stuerenhed. Når man i 1960'erne i forbindelse med Radio Merkur benyttede dette udtryk, var det, fordi det var dækkende for det, der foregik, ikke fordi der var nogen tilslutning til det. Men der er bestemt heller ikke noget

usømmeligt i de tre ord »den frie radio«, det er bare urigtigt at kalde det noget sådant. En sådan radio vil selvfølgelig ikke være fri, den vil bare have et andet afhængighedsforhold end det nuværende. Der er heller ikke nogen fri dagspresse, for ethvert blad står i tjeneste hos nogle interesser, nogle hos arbejderbevægelsen eller fagbevægelsen, andre hos erhvervslivet, nogle hos nogle politiske partier, nogle hos deres bestyrelser og nogle muligvis hos højere magter, men der er ikke noget i luften frit svævende, og »Danmarks Frie Radio« er et forkert udtryk for en tredje, der måtte opstå, altså et andet brud på monopollet; det måtte åbenbart så være ufrat, siden denne sender, som er foreslået af fremskridtspartiet, skulle være den frie sender. Derfor kritikken af disse navne.

Når jeg taler om nyhedsformidlingen og CDs holdning til nyhedsformidlingen i Danmarks Radio, skal det være helt klart, at jeg med nyhedsformidlingen sigter til egentlig nyhedsformidling, nemlig TV-avis og radioavis, og ikke til alle mulige andre udsendelser, herunder kommenterende udsendelser. Hvad vi mener om dette er jo helt klart formuleret i de publiceringsregler, som Danmarks Radio jo under stærk tilskyndelse af vore medlemmer af radiorådet og selvfølgelig med deres stemmer har vedtaget. Hvis disse publiceringsregler overholdes, er der ikke nogen kritik. Vores kritik går netop på, at de ofte ikke overholdes.

Det er da helt givet – og det er kedeligt, at man er nødt til at sige det – at der ikke kan være tale om noget bagholdsangreb på min egen partiformand. Så længe jeg taler som ordfører for partiet, som jeg har gjort det i dag, dækker jeg selvfølgelig gruppen, og det er klart, at jeg ikke står her og taler imod, hvad mine kolleger mener; at andre måske vil variere udtrykkene på en anden måde, gælder vist i alle partier.

Så blev der til sidst spurgt om verdens undergang. Nej, vi tror ikke, at verdens undergang var nær, hvis der skete noget i retning af, hvad fremskridtspartiet har tænkt sig. Der er vist ingen af os andre ordførere, der har tænkt sig, at sagen havde så dybe perspektiver. Vi for mit partis vedkommende føler bare ikke, det er den rigtige måde at bære sig ad på, men vi skal da villigt både lytte og spørge i udvalget.

[Helga Soltau]

Helga Soltau (DR):

Jeg vil lige sige tak til hr. Kjærulff-Schmidt, fordi han roste retsforbundet for at beskæftige sig med disse ting.

Når vi ikke kan gå ind for fremskridtspartiets forslag, som jeg tilkendegav for lidt siden, skyldes det, at vi netop mener, ugeblade, dagblade o. lign. ikke er politisk uafhængige. Vi ønsker netop en radio, der er uafhængig både af disse blade, af politikerne og af anden statsindflydelse. I en tid, hvor Danmarks vælgere kræver mere og mere indflydelse på deres egen situation, ville det vel være meget naturligt at overveje retsforbundets forslag. Nu er det jo ikke det, vi skal drøfte her i dag, men man kunne godt tænke sig den tanke, at der skete en samlet vurdering af de forslag, der foreligger til ændring af radiomonopolet, så man måske kom frem til noget, som var rigtigt. Vi mener, vores forslag om frit og offentligt valg til radiorådet er rigtigt, at det er et stort folkeligt anliggende, og jeg kunne godt tænke mig at spørge tinget, hvornår de øvrige politiske partier vil opfylde dette krav fra vælgerne.

Grethe Fenger Møller (KF):

Hvis jeg skal forstå hr. Johan Philipsen således, at venstre kun vil være med til at bryde Danmarks Radios monopol, hvis alternativet til Danmarks Radio skal finansieres på fuldkommen samme måde som Danmarks Radio og med licensbetaling, må jeg erkende, at det vil vare meget længe, før venstre vil medvirke til et brud på Danmarks Radios monopol. Vi er altså nogle partier, der er meget kede af og utilfredse med, at venstre går og siger, de vil bryde monoopolet, men alligevel ikke vil være med til det, når det kommer til stykket.

Naturligvis kan det lade sig gøre at finansiere et alternativ til Danmarks Radio, både en radio- og en TV-sender, via reklamer. Det har kunnet lade sig gøre i England, hvor ITT er et udmærket alternativ til BBC; hvorfor skulle det så ikke også kunne lade sig gøre i Danmark?

(Kort bemærkning).

Johan Philipsen (V):

Man fortsætter med at drage sammenligning mellem en befolkning på 5½ mill. og en

befolkning, der er 10 gange så stor; det lader sig ikke gøre. Jeg har levet mange år i dansk erhvervsliv og ved, vi har et vist beløb til rådighed hvert år til reklamer, og så er valget kort og godt imellem, hvorvidt vi skal bruge de reklamepenge til at understøtte den dagspresse, vi gerne vil have skal leve, eller vi skal gå ud i et valg imellem to ting, så begge dele kommer til at fungere ringere.

Må jeg helt klart beskrive vor vilje til at dele monoopolet: jeg skal nok på søndag gå over til min nabo, der er folkepensionist, og spørge hende, om hun vil have et TV 2. Jeg ved, at det svar, jeg får, er, at det vil hun gerne, men når jeg så spørger hende, om hun vil betale 50 pct. mere, får jeg et nej.

(Kort bemærkning).

Grethe Fenger Møller (KF):

Jeg må henvise til, hvad jeg sagde før om ITT i England. ITT er også delt op i regioner, der nogenlunde svarer til Danmarks størrelse.

Så taler hr. Johan Philipsen om sin nabo. Selvfølgelig vil hr. Johan Philipsens nabo gerne have et TV 2, men vi vil også gerne have et TV 2, uden at det skal koste 50 pct. mere i licens, og det tror vi på vi kan få.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Forslagenes overgang til anden (for forslaget til folketingsbeslutnings vedkommende anden (sidste)) behandling vedtoges uden afstemning.

Tredje næstformand (Ninn-Hansen):

Jeg foreslår, at forslagene henvises til kulturudvalget. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den sidste sag på dagsordenen var:

17) Første behandling af:

Forslag til folketingsbeslutning om atomkraftværket Barsebäck [af Margrete Auken (SF) m. fl.].

(Beslutningsforslag nr. B 48. Fremsat 23/11 78).